

Ein cyf/Our ref KW/04442/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd, y Pwyllgor Deisebau

13 Awst 2020

Annwyl Janet,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 5 Awst ynghylch deiseb P-05-988-rhoi mynediad cyfartal i ysgolion ac athrawon i blant gweithwyr allweddol. Rwy'n ddiolchgar am y cyfle i rannu mwy o wybodaeth â'r Pwyllgor Deisebau ar y mater hwn.

Wrth ystyried y ddeiseb, a'r ohebiaeth gan y deisebydd, ynglŷn â'r profiad personol a gafodd yn ystod y pandemig, hoffwn sicrhau'r Pwyllgor Deisebau fy mod wedi cael fy arwain gan y [cyngor a'r argymhellion gwyddonol a thechnegol diweddaraf](#) gan y Gell Cyngor Technegol i Lywodraeth Cymru drwy gydol y pandemig.

Ystyried gwahaniaethau lleol neu ranbarthol yn y ddarpariaeth addysg ar gyfer plant gweithwyr allweddol ac a ellid eu hosgoi pe bai darpariaeth ysgolion yn cael ei lleihau yn y dyfodol

Yn fy rôl fel Gweinidog dros Addysg, pan benderfynais roi cyfle i ddysgwyr 'ailgydio, dal i fyny a pharatoi ar gyfer yr haf ' yn ystod pedair wythnos olaf tymor yr haf, cafodd hyn ei wneud mewn cydweithrediad ag awdurdodau lleol ac undebau'r athrawon. Ein cynnig oedd i athrawon weithio un wythnos ychwanegol, sef y bedwaredd wythnos ym mis Gorffennaf a chael yr wythnos honno yn ôl fel wythnos ychwanegol yn ystod yr hanner tymor ym mis Hydref. Rwy'n gwybod bod awdurdodau lleol gwahanol yn wynebu nifer o gyd-destunau gwahanol a lle'r oedd awdurdodau lleol wedi gallu agor ysgolion am y bedwaredd wythnos, fe wnaethant hynny. Ond os nad oeddent wedi gallu gwneud hynny, yr awdurdod lleol, fel y cyflogwr, wnaeth y penderfyniad hwnnw.

Yr oedd fy nghynnig y dylai ysgolion agor am wythnos ychwanegol ym mis Gorffennaf gydag wythnos ychwanegol yn ystod hanner tymor yr Hydref wedi'i ystyried yn drylwyr ac yn seiliedig ar y cyngor lechyd a gwyddonol gorau a oedd ar gael i ni bryd hynny. Roeddwn o'r farn y byddai'r wythnos ychwanegol yn eithriadol o bwysig o ran helpu ysgolion i fynd ati'n raddol i gefnogi plant a phobl ifanc. Fodd bynnag, rwy'n cydnabod mai'r awdurdodau lleol

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

sy'n gwneud y penderfyniadau ynghylch ddyddiadau tymhorau a chyrrff llywodraethu gan eu bod mewn sefyllfa well i ddeall eu hamgylchiadau lleol.

Rwy'n deall bod yr awdurdodau lleol wedi ymgynghori â'u penaethiaid, staff a rhieni yn eu cymunedau ysgol wrth wneud y penderfyniadau hyn.

Y cyngor gwyddonol diweddaraf yw bod y risg i blant o fod yn ddifrifol wael o ganlyniad i COVID-19 yn isel iawn. Mae Cell Cyngor Technegol Llywodraeth Cymru, sy'n darparu cyngor gwyddonol a thechnegol i'r Llywodraeth yn ystod argyfyngau, wedi adolygu'r dystiolaeth gyfredol sy'n awgrymu bod y feirws yn fwy ysgafn ymysg plant nag oedolion pan fyddant yn cael eu heintio. Yn gyffredinol, mae plant yn dangos symptomau ysgafn neu'n asymptomatig. Ychydig iawn sy'n datblygu symptomau difrifol neu lefel o'r clefyd sy'n peryglu bywyd.

Yn ogystal, mae'r Gell Cyngor Technegol yn adrodd ei bod yn ymddangos bod y gallu i drosglwyddo'r haint ymysg plant dan 12 oed yn arbennig o isel, gyda'r dystiolaeth sy'n dod i'r amlwg yn dangos lefelau cyfyngedig o ran plant yn trosglwyddo'r feirws i'w gilydd. Dyna pam y mae'r Gell Cyngor Technegol wedi dod i'r casgliad y gall plant fod yn 'ddiogel o ran Covid' gan ddefnyddio ystod eang o fesurau. Mae'r dystiolaeth hon yn cefnogi'r bwriad i ysgolion ddychwelyd yn llawn o fis Medi ymlaen, Mae hefyd yn asesu'r dystiolaeth ynghylch plant yn gyffredinol, ac felly mae hefyd yn berthnasol i'r sector gofal plant.

Ynghyd â'r dystiolaeth ddiweddaraf, mae ein system Profi, Orlhain, Diogelu yn weithredol ac rydym yn glir ynghylch y mesurau y mae angen eu rhoi ar waith i greu amgylcheddau mwy diogel o fewn lleoliadau a darpariaeth. Fodd bynnag, ni ellir cael un dull sy'n addas i bawb. Rydym yn cydnabod y bydd gan bob darpariaeth heriau unigol i fynd i'r afael â nhw.

Mae'r sefyllfa o ran y firws a'n dealltwriaeth o dueddiad plant i gael y clefyd, a'u rôl o ran trosglwyddo, bellach wedi datblygu. Erbyn hyn mae rhagor o wybodaeth ar gael i lywio ein penderfyniadau ynghylch y mesurau i'w cymryd mewn lleoliadau addysg.

Roedd natur eithriadol y pandemig, a sut gwnaeth y sefyllfa ddatblygu dros amser, yn golygu bod amrywiaeth ledled Cymru yn ystod y cyfnod cychwynnol ar ôl i ysgolion gael eu haddasu at ddibenion gwahanol. Roedd hynny'n ddealladwy ac, i raddau, i'w ddisgwyl. Fodd bynnag, cymerwyd camau i sicrhau mwy o gysondeb drwy gyngor a chyfarwyddyd, er enghraifft drwy ein cynlluniau Parhad Dysgu.

Rwyf wedi ymrwymo i barhau i weithio'n agos â phawb sy'n ymwneud â'r system ysgolion yng Nghymru ac rwyf wedi defnyddio dulliau ymgysylltu amrywiol i wrando a gwella ein cynlluniau drwy gydol y sefyllfa sy'n datblygu. Er enghraifft, roedd ein canllawiau dysgu a gweithredol ar gyfer ysgolion i gefnogi'r broses ailagor a pharatoi ar gyfer yr haf a mis Medi yn seiliedig ar drafodaethau gyda chyflogwyr, ymarferwyr, gweithwyr, undebau, rhieni a dysgwyr. Mae gan randdeiliaid safbwyntiau gwahanol ac maent wedi helpu i lunio'r camau yr ydym wedi'u cymryd a'r canllawiau cysylltiedig. Rydym hefyd wedi bod yn edrych ar yr hyn sydd wedi cael ei wneud mewn manau eraill yn y DU, gan ei bod yn amlwg yn ystod y pandemig hwn bod y dulliau gweithredu wedi amrywio er bod yr heriau wedi bod yn debyg.

Addasodd y system addysg yng Nghymru yn gyflym ac yn effeithiol i'r heriau yr oedd yn eu hwynebu, ac rydym i gyd wedi dysgu gwersi pwysig am y cymorth y gallwn ei roi ar waith a'r hyn sy'n gweithio'n dda mewn amgylchiadau penodol. Ni ellir cael un dull ar gyfer pawb wrth i ni wynebu ansicrwydd parhaus y feirws hwn a rhaid i ni barhau i ddeall yr hyn sydd ei angen, a bod yn barod i addasu i amgylchiadau sy'n newid. Fodd bynnag, mae'n rhaid i ni hefyd barhau i ymdrechu i sicrhau'r gorau ar gyfer ein dysgwyr. Bydd hyn yn ganolog i'r hyn a wnawn, ac mae cysondeb yn hynny o beth yn allweddol bwysig.

Mae llawer o ansicrwydd yn wynebu'r system addysg wrth i ni baratoi ar gyfer y flwyddyn academaidd nesaf. Mae'r hawl i addysg yng Nghonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn yn gymwys yn ddieithriad, ni waeth beth fo'r sefyllfa nac unrhyw rwystrau i ddysgu a wynebwr gan unigolion. Nid yw cyfnod arall o gyfyngiadau symud neu gyfnod o ddysgu cyfunol yn rhyddhau awdurdodau lleol o'u dyletswydd i ddarparu addysg addas. Fodd bynnag, cydnabyddir y gall fod angen rhoi'r ddyletswydd honno ar waith yn wahanol i rai dysgwyr am gyfnodau.

Os bydd cyfnod arall o gyfyngiadau symud yn ystod y flwyddyn academaidd nesaf, neu os bydd angen rhyw fath o ddull dysgu cyfunol, bydd y disgwyliadau canlynol yn berthnasol o ran cyswllt a hyd y dysgu. Dylid cysylltu â phob dysgwr yn rheolaidd i 'wirio' – bydd hyn yn rhoi cyfle i wirio diogelwch a lles y dysgwr a thrafod eu profiad dysgu gan ystyried cymorth ychwanegol posibl. At hynny, dylai pob dysgwr gael yr un faint o amser dysgu y byddai wedi'i dderbyn petai yn yr ysgol neu leoliad, waeth a yw eu dysgu'n digwydd gartref neu yn rhywle arall. Bydd eithriadau i'r disgwyliad hwn. Fodd bynnag, dylai fod yn fan cychwyn i bob dysgwr.

Mae'r canllawiau a gyhoeddwyd yn ddiweddar ar ddysgu mewn ysgolion a lleoliadau o dymor yr hydref yn nodi y bydd angen i ysgolion a lleoliadau, ar unrhyw lefel o weithredu, ystyried yn ofalus sut y dylid defnyddio'r amser yn yr ysgol neu'r lleoliad. Yn ystod y cyfnod hwn, bydd amser cyswllt yn werthfawr. Dylai ymarferwyr feddwl am y cydbwysedd a'r berthynas rhwng amser dysgu yn yr ysgol a dysgu mewn man arall, gan ddefnyddio amser cyswllt yn ofalus ac yn effeithiol a nodi sut all amser gartref neu rywle arall, os oes angen, helpu i wneud cysylltiadau a chyfnerthu dysgu.

Dylent ystyried ystod eang o ddulliau addysgeg sy'n defnyddio dysgu yn yr ysgol a thu allan i'r ysgol yn effeithiol i rymuso dysgwyr. Gall amser dysgu yn y cartref gynnwys ymarfer sgiliau a dyfnhau gwybodaeth a gyflwynwyd yn ystod amser cyswllt ond gallai hefyd gynnwys caffael gwybodaeth a dealltwriaeth newydd. Gall amser yn y cartref hefyd alluogi dysgwyr hŷn i wneud ymchwil, paratoi a meddwl cyn archwilio ac atgyfnerthu cysyniadau, gwybodaeth a sgiliau yn ystod amser cyswllt. Dylent geisio cefnogi'r sgiliau hyn yn yr ysgol a'r tu allan i'r ysgol. Dylai ymarferwyr bob amser geisio datblygu sgiliau digidol yng nghydestun dysgu ehangach yn hytrach na cheisio eu haddysgu ar eu pennau eu hunain. Wrth ddatblygu eu hagwedd at brofiadau dysgu, dylai ysgolion a lleoliadau ystyried canllawiau ar ddysgu cyfunol.

A fydd grwpiau cyswllt neu 'swigod' o fis Medi ymlaen ar gael yn llawn i blant gweithwyr allweddol, neu i unrhyw rieni y mae angen iddynt gael gofal plant cofleidiol?

Rydym wedi penderfynu newid y mesurau mewn perthynas â phlant dan 11 oed fel rhan o'r adolygiad ffurfiol o'r angen am y cyfyngiadau symud. Mae'r gyfraith yng Nghymru yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion adolygu cyfyngiadau symud a'u cymesuredd bob 21 diwrnod. Y cyngor o hyd yw mai isel yw'r risg i blant dan 11 oed ac wrthynt. Fodd bynnag, maent yn dal i fod yn ddarostyngedig i'r cyfyngiadau eraill a rhaid iddynt ddal i lynu wrth y cyfyngiadau hyn. Mae hyn hefyd yn cynnwys cyfyngiadau cymdeithasol ar gwrdd â grwpiau teuluol eraill neu gynulliadau ehangach.

Gwyddom fod lleihau cyswllt a chymysgu rhwng pobl yn lleihau trosglwyddiad COVID-19. Rhaid i ysgolion ystyried sut orau i weithredu hyn a gwneud popeth posibl o fewn eu cydestun eu hunain i leihau cysylltiadau a chymysgu, wrth ddarparu cwricwlwm eang a chytbwys. Cydnabyddir, fodd bynnag, y bydd gan ysgolion gyfyngiadau mewn perthynas ag adeiladau ac adnoddau staffio ac y gall fod angen elfen o hyblygrwydd er mwyn i blant allu dychwelyd i'r ysgol.

Yr egwyddor gyffredinol i'w defnyddio yw lleihau nifer y cysylltiadau rhwng dysgwyr a staff. Gellir cyflawni hyn drwy gadw grwpiau ar wahân a thrwy gynnal y pellter rhwng unigolion. Bydd y ddau fesur yn helpu, ond bydd y cydbwysedd rhyngddynt yn newid yn dibynnu ar y canlynol:

- gallu dysgwyr i ymbellhau;
- cynllun yr ysgol; ac
- dichonoldeb cadw grwpiau gwahanol ar wahân wrth gynnig cwricwlwm eang.

Mae'n debygol y bydd y pwyslais ar gyfer dysgwyr iau ar wahanu grwpiau, ac ar gyfer dysgwyr hŷn bydd y pwyslais ar gadw pellter cymdeithasol. I ddysgwyr sy'n ddigon hen, dylid eu cefnogi i gadw pellter a pheidio â chyffwrdd staff lle bo modd.

Mae cadw pellter rhwng pobl tra eu bod y tu fewn, a lleihau'r amser y maent yn ei dreulio wyneb yn wyneb, yn lleihau'r risg o drosglwyddo'r feirws. Ceir cyngor iechyd cyhoeddus cryf bod staff mewn ysgolion uwchradd yn cadw pellter oddi wrth eu dysgwyr, gan aros ym mlaen y dosbarth ac i ffwrdd oddi wrth eu cydweithwyr lle bo hynny'n bosibl.

Yn ddefnyddiol, dylai oedolion gadw pellter o 2 fetr oddi wrth ei gilydd ac oddi wrth y dysgwyr. Rwy'n sylweddoli nad yw hyn bob amser yn bosibl, yn enwedig wrth weithio gyda dysgwyr iau, ond os gall oedolion wneud hyn pan fydd amgylchiadau'n caniatáu, bydd hynny'n help. Yn benodol, dylent osgoi cysylltiad agos wyneb yn wyneb a lleihau'r amser a dreulir o fewn 1 metr i unrhyw un. Yn yr un modd, ni fydd hyn yn bosibl wrth weithio gyda llawer o ddysgwyr sydd ag anghenion cymhleth neu y mae angen gofal cyswllt agos arnynt. Dylid darparu cymorth addysgol a gofal y dysgwyr hyn yn yr un ffordd ag arfer.

Gall trefniadau gofal plant ar gyfer yr haf bellach gynnwys defnyddio cefnogaeth teulu estynedig a bydd hyn yn helpu llawer o deuluoedd, yn ogystal â gweld mwy a mwy o ddarparwyr gofal plant yn agor. Rydym hefyd yn gweithio i sicrhau y gall clybiau brecwast ac ar ôl ysgol ailagor, a fydd yn bryder allweddol i lawer. Disgwyliaf i ysgolion ac awdurdodau lleol gyfathrebu'r trefniadau lleol yn unol â hynny.

Rwy'n deall sut mae teuluoedd yn ceisio cydbwyso eu hamser gwaith a'u gwyliau blynyddol ar gyfer gwyliau ysgol fel arfer. I lawer, mae'r clwb brecwast neu'r clwb ar ôl ysgol yn hanfodol i'r plant sy'n mynychu ac i'r rhieni allu cyflawni eu gwaith neu ymrwymadau eraill.

Deallaf fod darpariaeth ran-amser mewn ysgolion heb ddarpariaeth cofleidiol a gofal plant yn gallu golygu y gallai rhieni ddefnyddio'u gwyliau blynyddol/hyblyg i gyd yn gyflym a bod yn rhaid i ni yn y Llywodraeth barhau i annog cyflogwyr i gefnogi trefniadau gweithio hyblyg lle bynnag y gallant ar yr adeg hon, gan gynnwys gweithio o gartref lle bo'n bosibl i'r rheini sydd ag ymrwymadau gofalu.

Rwyf yn cydnabod yn llawn yr amgylchiadau hynod o anodd ac ansicr y mae staff ysgol, plant a phobl ifanc a'u teuluoedd wedi bod yn eu hwynebu. Rwy'n teimlo bod y penderfyniad ar gyfer mis Medi yn ddatblygiad cadarnhaol yn unol â'r canllawiau gwyddonol a thechnegol diweddaraf ac rwy'n falch iawn o'r ffordd y mae pobl yng Nghymru wedi ymateb. Byddwn wrth gwrs yn parhau i adolygu ein polisiau wrth i'r dystiolaeth esblygu ac wrth i ni ddysgu mwy am drosglwyddiad COVID 19.

Yn gywir

A handwritten signature in black ink on a light grey background. The signature is written in a cursive style and reads "Kirsty Williams".

Kirsty Williams AS/MS

Y Gweinidog Addysg

Minister for Education